D·N
10/5 1951

Regeringens hänvändelse till organisationerna

Ett karaktäristiskt drag i hrr Erlanders och Skölds taktik under de senaste åren har varit att söka spela ut intresseorganisationerna gentemot oppositionspartierna. Regeringen och de stora organisationerna i förening klarade krisen — det var så man lade ut texten i valrörelsen 1950. Ingen skall heller förneka att regeringen med framgång vädjade till intresseorganisationernas lojala medverkan under stabiliseringsperioden. Lönestoppet under ett par år var i själva verket kärnpunkten i hela krisbekämpningsprogrammet. Sökert kom det för flera av de berörda parterna som en kalldusch då de i efterhand kunde konstatera hur regeringen sökte utvinna så mycken politisk prestige som möjligt av de åtaganden parterna gjort i samhällsintressets tjänst. Dessa hade knappast väntat sig att belöningen skulle bli att spännas för den socialdemokratiska triumfvagnen.

Dylika erfarenheter måste naturligtvis skapa en viss misstro när regeringen nu på nytt finner det lämpligt att söka organisationernas stöd. Härtill kommer ännu en omständighet som gör förhandlingssituationen mera komplicerad än tidigare. Förra gången var utgångsläget mer gynnsamt, eftersom meningsskiljaktigheterna i grund och botten inte var lika stora som nu mellan regering och opposition om de medel som borde tillgripas för att bemästra krisen. I dag står den Sköldska skattelinjen med sitt enstöga krav på budgetens överbalansering mot oppositionens mera radikala linje, som innebär att penningpolitiska medel tillgripa. Självfallet existerar denna motsättning inte bara på det politiska planet, den speglas också inom organisationerna. Hittills har inom de opolitiska organisationerna ledningarna undvikit att ta ställning till den ekonomiska politiken i stort — frågan är om de nu, som regeringen upplagt saken, kan undgå att självständigt pröva även riktlinjerna för den ekonomiska politiken, dvs. att gå in på en politisk bedömning som de tidigare varit främmande för.

Det ligger i öppen dag att förhandlingarna med organisationerna väsentligt skulle ha underlättats om regeringen inte stoppa, är klart redan från början. Ju mer önskemålen från regeringshåll reduceras, desto mindre blir risken att regeringen behöver möta obehagliga motkrav från organisationernas sida. Under dylika förhållanden bör det inte vara omöjligt att få till stånd en uppgörelse i någon form. En sådan kan säkert utnyttjas rent propagandamässigt, även om den i sak inte säger så mycket eller erbjuder någon egentlig grundval för en krisbekämpande politik. Det är mycket troligt att efter förhandlingarna med intresseorganisationerna frågan fortfarande står öppen om regeringen kan åstadkomma ett samlande program mot krisen. Hr Erlander har nog själv detta på känn då han antyder att förhandlingar med de politiska partierna kan bli önskvärda senare regeringen kommit till tals med organisationerna. Detta är den vanliga uppskovstaktiken. Från alla synpunkter hade det varit riktigare om regeringen redan på detta stadium angripit själva huvudfrågan och på det politiska planet sökt få till stånd en samlad uppgörelse.

Senaste nytt om divisionen

De uttalanden som förre utrikesministern Günther och statsrådet Möller gjort för Dagens Nyheter rörande Gustaf V:s ställning till transiteringsbeslutet 1941 är av intresse från flera synpunkter. Hr Günther, som var närvarande vid kungens diskuterade samtal med statsminister Hansson, vill minnas att härvid blott fälldes ordeni: "Om vi skulle avslå den tyska framställningen, vill jag inte vara med." Hr Möller åter, som hört yttrandet i andra hand, av hr Hansson, är säker på att enligt referatet kungen sagt sig komma "att ta konsekvenserna av denna uppfattning" (dvs. att divisionen borde transiteras). Då båda dessa ministrar, liksom statsministern och efter allt att döma andra statsråd och politiker, dragit de mest skilda och vittgående slutsatser av kungens ord — hur de nu än fallit — är det första som förvånar att man inte söker fastslå vad monarken verkligen menade. Det har allmänt betonats att kungens förhållande till regeringen under denna tid präglades av ömsesidigt förtroende, och det är då minst sagt underligt att man så starkt influerades av ett ytterst allmänt uttalande utan försök att få reda på dess innebörd.

Hr Günther framhåller att kungens yttrande "skulle ju kunna tolkas i riktning mot abdikation", men betonar att ordens fallden i vanlig samtalston och att det ej var fråga om något officiellt uttalande eller något bot. Möjligheten av en ministerkris berördes inte, fastslår hr Günther, och han tillbakavisar hr Möllers påstående att risk i händelse av vägran i transiteringsfrågan skulle ha funnits för en tyskvänlig regering: även om de borgerliga partierna bildat ministär, hade ju inte denna kunnat betecknas som tyskvänlig. Enligt hr Möller var hr Hansson vid tillfället i fråga av den meningen att kungens ord antydde tanke på en abdikation. Hr Möller själv däremot framför tolkningen att kungen "snarare velat antyda sin avsikt att driva fram en regeringskris"; om detta skett, skulle, anser han, en borgerlig regering eller en ämbetsmannaregering ha varit de enda alternativen.

På grundval av de uppgifter som hittills kommit fram synes det sannolikt att statsminister Hansson och åtminstone två av hans kolleger — hrr Möller och Wigforss — hävdat överdrivna, churu på en viktig punkt skiljaktiga meningar om innebörden av kungens ord. Att hr Möller gjort sig skyldig till en ohållbar tolkning då han talat om en "klart till sin anda tyskvänlig regering" som följd av en eventuell transiteringsvägran synes uppenbart. Det förtjänar särskilt fortfarande — i anslutning till hr Möller — att understrykas att en så långt möjligt definitiv klarläggning av frågan borde komma till stånd; saken är, får man anta, inte så komplicerad eller ömtålig att inte en fullständig belysning är möjlig eller lämplig.

En trebubbel seger vann hr Sköld

I onsdagens gemensamma voteringar. Han tog hem el. och fordonsskatterna med ett par rösters övervikt, och han tog beträffande de avgiftsfria resorna hem spelet mot socialministern och regeringen i övrigt. Nöja, det sista är kanske mest en kuriositet: hr Sköld stämplad som den sociala reaktionens första lilla svala av hr Möller.

Voteringsresultatet i el- och fordonsskattefrågorna är av allvarligare innebörd. Dels för då betydande utgifter det här gäller för stora delar av folket, dels för den fullmakt beslutet innebär för finansministern att gå vidare med en politik som för eller senare måste leda till nya skatter och till en återgång till regleringsväsendet från 1945—1948. Och man kan tillägga en tredje sak: för det belägg man ännu en gång fått på den nuvarande regeringens olust inför kompromissen och samlingen, dess konsekventa utnyttjande av den knappa majoritet som förtakammarsystemet och slumpen 1948 bjärgat åt socialdemokratin. Att driva igenom beslut av denna art — viktiga mindre på grund av skatternas storlek än på grund av valet av ekonomiskt politiska medel — med ett par rösters övervikt är en parodi på den demokrati vi önskar. Utgången är så mycket mer anmärkningsvärd som endast den hårda partidisciplinen kunnat åstadkomma en regeringsseger. Det öppna omröstningsförfarandet är till för att riksdagsmännen skall stå för sina meningar inför folket; här utnyttjas det av partiapparaten för att kontrollera att inte partimedlemmarna låter sin personliga åsikt gå före partiledningens.

PRESSGRANNAR

Att man under krisen och lärarbristen sökte hanka sig fram med allflor stora klasser var en begriplig nödfallsåtgärd, som man under knot fick godta. Så snart som lärartillgången det medgav förutsatte man emellertid en ändring till det bättre, skriver Karlstads-Tidningen (fp):

Nu har denna förändring inträtt. Skolöverstyrelsen hade inräknat sig för en minskning av klasserna i småskolan till 24 barn. Förslag i den riktningen inlämnades också till regeringen. Men här och häpna: beslutet har blivit att man skall fortsätta med de överstora klasserna till nnn för både lärarna, barnen och undervisningen.

Vilka konsekvenser detta beslut får för tillgången av lärare är en fråga som ur allmänn synpunkter inte behöver skjutas i förgrunden, eftersom des... bör inriktas på undervisningen och inte på lärarkårens intressen. Men det förtjänar dock observeras att genom detta beslut omkring 400 småskolklassrumar ställs utan arbete i den fulla sysselsättningens tid. Detta är i och för sig beklagligt, fortsätter den liberala tidningen:

Ännu mer beklagligt är emellertid att vi genom detta beslut får permanentsat ett bedrövligt nöditillstånd inom skolans värld, som enbart kan medföra skadliga verkningar. De stora klasserna innebär en standardsänkning av det allvarligaste slag. Den blandning av kliniteket som därigenom blir ofrundvilligt måste i hög grad försämra undervisningens effektivitet och resultat och därigenom verka standardsänkande. Det finns all anledning att hålla ett vakande öga på denna utveckling bakåt.

Regeringens spekulation är uppenbar. Genom att skapa arbetslöshet bland folkskollärarna tror man sig kunna betvinga både dessa och läroverkslärarna i lönefrågorna. Man flyttar upp en grupp folkskollärare i läroverkens lägsta klasser, varigenom man håller båda grupperna under kontroll genom platsbrist — detta är baktanken. Att det går ut över undervisningen och barnen tycks inte bekymra de nyss så lyriska reformatorerna av den svenska skolan.

De nya skatterna är inte behövliga för att överbalansera statens driftsbudget, framhåller Svenska Landsbygden (bl), som i motsats till alla partitvskiset förordar en kreditåtstramning:

Inkonsistens på denna räcker mycket väl till för att möta de nya utgiftsbehov som inställt sig sedan statsverkspropositionen i januari framlades. De räcker för att finansiera de förutsättningar för expansivt som de borgerliga partierna begärt och skulle bindi lämna en stund över. Men de räcker inte för att finansiera statens behov av investeringar under kapitalbudgeten, det är riktigt. Men skall staten fordra att medborgarna skattevägen skrapar ihop pengar för att denna skall slippa att låna för investeringar? När enskilda eller företag behöver pengar för investeringsändamål så får de vackert bekvämt sig till att låna dessa om de inte förfogar över eget kapital för ändamålet. En kreditåtstramning, som effektivt kan dämpa förväntningarna om stigande priser, är synnerligen påkallad i nuvarande läge. Regeringen säger sig också vilja åstadkomma en åtstramning av krediten, men dess politik får nästan rakt motsatt verkan.

Tidningen träffar kärnpunkten. Om staten bekvämar sig att låna på marknadens villkor — vilket inte behöver betyda att man dag för dag följer bankernas önskemål — behöver man inga skatteinkomster för att täcka kapitalbudgeten. Med nuvarande betydande driftsbudgetöverskott skulle tvärtom inom kort avsevärda skattelindringar bli möjliga. Vinst är en räntesegring kämbar. Men vinsten är så mycket större: ett fast penningvärde, sänkta skatter och förbättrade realvärden på de sociala förmånerna.

Men hur stod det till på borgerligt håll? frågar Västgöta-Demokraten (s) på tal om partidisciplinen och fordonsskatten:

Endast några veckor innan regeringen lagt fram förslaget om skatt på motorismen förklarade den folkpartistiske senatorn De Geer i en artikel i Finanstidni gen att den rekordartat växande bilparken vittnade om "självtvald och bristande ekonomiskt sinne". Receptet var följande: "Självtvåldet stävjas blot skattevägen varo sig nu ökade skatter skall läggas på bilen, bensinen, gummit eller alla tre objekten."

Men under riksdagsbehandlingen sade disponent De Geer inte ett ord. Han rösterade ställli som de övriga borgerliga och kommunisterna. När har super...

Det är lika galet när får super. Hr De Geer borde ha följt sin åsikt och inte bara tigit och röstat med sitt parti. Den socialdemokratiska sjukan har tydligen börjat smitta av sig.

Inget åtal mot fägmästaren för tjänstemissbruk.

Landsfogde Erland Strandmark i Umeå har slutfört sin på riksåklagarens uppmaning gjorda utredning om en anmälan om tjänstemissbruk mot jägmästare Conrad Beling i Skellefteå. Undersökningen resulterade i att något åtal inte anställts mot Beling. Man kan ej tvivla om att Beling handlat i syfte att tillgodose statens intressen, anser landsfogden. (DN, Umeå.)

Annons.

Den värdefulla mattan bör någon gång emellanåt behandlas av specialister. Ring till Saltsjöbadsvätten, tel. 19 02 80.

Hedlund kräver rundabordsmöte

— Regeringen bör snarast ta initiativ till överläggningar med de demokratiska partierna och sammankalla intresseorganisationerna till en rundabordskonferens, förklarar bondeförbundets partiordförande, dr Gunnar Hedlund.

Varken en måttlig räntehöjning — högern och folkpartiet vägrade i riksdagen inte sträcka sig längre än till en halv eller en kvarts procent — eller en skattehöjning med 150 miljoner på bilar och alkohol kan stabilisera samhällsekonomin, säger hr Hedlund vid ett samtal med Sc. D. Vad som i nuvarande läge först och främst kräver är att förtroendet för penningvärdet återställs. Skor inte det, hjälper varken höjda skatter eller räntesegring eller ens båda delar tillsammans. Den nuvarande brist en är en förtroendekris och har fört landet in i en återvändsgränd. Det är obegripligt, och måste betecknas som ett taktiskt misgrepp när regeringen mot halvs riksdagen och säkerligen mot majoriteten av väljarna trumfar igenom nya skatter.

Folkskolegelskan ger sämre modersmålsbetyg

På skolöverstyrelsens tredje konferensdag på Sånga-Säby på onsdagen höll generaldirektör Rosén föredrag om styrelsens synpunkter på aktuella folkbildnl-ngsfrågor, och riksarkivarie Ingvar Andersson om hur en historiker ser på svensk folkbildning.

— Av naturliga skäl måste skolan göra grovarbetet, framhöll hr Rosén och vi är bundna av vissa minimikrav på kunskaper, medan folkbildningsarbetet kan koncentrera sig på den enskilden behov. För skolan gäller det att avväga den mångkunnighet, som fordras av en modern medborgare, med kravet på grundlighet. Intrigander av t. ex. engelska i folkskolan har försämrat resultatet i modersmålet. Talaren vädjade till folkbildningen att ta sitt ansvar som komplement till skolan. I vissa fall medför den nödriga skolan lättnader för folkbildningen och folkhögskolan, så att de ej i samma utsträckning behöver syssla med elementära ämnen, utan mer kan ägna sig åt medborgarfostran. Skolreformen innebär i intet fall att folkbildningsarbetet och folkhögskolan minskar i betydelse. Decentraliseringen inom folkbildningsarbetet kan ofta leda till en organisationsbyråkrati med kansmanabyråkrater som ofta visat sig värre än yrkesbyråkraterna.

— Genom samhällets ständiga omvandling fördras av folkbildningsarbetet att det tillfredsställer de nya bildningskraven, framhöll hr Andersson. Samhällets sekulärisering har lett till helt nya bildningsbehov som folkbildningen måste vara beredd att möta.

Oransonerat bränsle för varmvattenledning

I slutet av månaden kommer bränslekommissionen att avgöra frågan om varmvattenförbud i sommar. Den senaste veckan har överläggningar ägt rum inom kommissionen, men definitivt ställningstagande har ännu icke skett.

De bestämmelser om tilldelning av koks och antracit för varmvattenberedning som kommissionen lämnat tidigare under denna eldningssäsong innebär att leverenser av eldatt bränsle icke får ske längre än till den 15 maj. Från bränslekommissionen framhålles att någon ändring av dessa bestämmelser icke skett. För varmvattenberedning fr. o. m. nämnda dag är förbrukarna således hänvisade till icke tunnsenerade bränslen.

Forskningsbidrag

Styrelsen för Veterinärhögskolan har för tiden 1 juli—31 december utdelat följande bidrag till veterinärmedicinsk forskning:

Veterinärkandidat Nils Björkman 2.400 kr. t. f. laboratorn Edlund Zetterman 4.000 kr. och veterinärkandidat Claes-Henry Hansson 1.200 kr, veterinärkandidat Folke Johnson 1.000 kr., assistent Landgren 1.600 kr., t. f. laboratorn Lannek 4.000 kr., t. f. assistenten Nilander 2.500 kr., professor Ruebarth 2.000 kr., professor Schmitz-low 4.000 kr., professor Sjöberg 1.800 kr., extra assistenten Sven Ullberg 2.000 kr., t. f. prosektorn Wingstrand 2.000 kr. samt professor

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 23 60 00
Telegramadress: Dagesnyheter.
Postgiro i 1616 (för annonser) nummer 1 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten. (Träffas säkrast kl. 11.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ekblad.
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudmar.
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hultberg.

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1951 tillhandahålles på begäran.

Dagens Nyheters tryckeri, Stthm.

SILKEBORG BAD
åter öppnat
efter slutad restaurering i moderniserat skick 1 maj
(öppet till 1 oktober)
Prospekt och prislista erhålles vid hänvändelse till
Överläkare Arne Portman
Nytorv 3, Köpenhamn K. — Tel. Central 13 026
eller
Silkeborg Bad — Tel. Silkeborg 1013 - 1014

Rätt skydd för småmotorer!

För småmotorer är AEG:s motorskydd för max. 6 A 500 V det rätta skyddet — ett litet men pålitligt termiskt skydd med trepolig utlösning.

Pris med kromplackerad frontplatta kr. 28:—.

AEG
ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET AEG • STOCKHOLM • GÖTEBORG
MALMÖ • NORRKÖPING • SUNDSVALL • SKELLEFTEÅ • KARLSTAD

Riksdagssammanträden

Torsdagen den 10/5 1951

Konst.-utsk. kl. 10 fm. Obs. Statsutsk. 4:e avd. kl. 1 em. Obs. Bevillm.-utsk. in pleno kl. 10 fm. Obs.
Bankoutsk. kl. 11 fm.
Jus Lagutsk. kl. 10 fm. Obs.
Tek Lagutsk. kl. 10 fm. Obs.
Jordbruksutsk. kl. 11 fm.

Dubbla bilskatten och elskatten ett faktum

Som man röstar får man skatta sa HÖGERN

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.